

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Saksbeh./tlf.nr.:
Tom Tellefsen/
+4723903678

Erik Bruun /
+4723903189
Deres ref./Deres dato:
/

Vår ref./ dok. id.:
1478324
Vår dato:
06.12.2010

Søknad om dispensasjon fra konsesjonsvilkår for bruk av Statnetts reservekraftverk på Nyhamna og Tjeldbergodden, jfr. energilovforskriften § 9-4

1. Bakgrunn

Reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden ble bygget med henblikk å håndtere situasjoner med energiunderskudd i Midt-Norge, jfr. St.meld. nr. 18 (2003-04). Dette går klart frem av anleggskonsesjonene for de to reservekraftverkene med tilhørende dokumentasjon. I henhold til konsesjonsvilkårene og de bakenforliggende dokumenter kan kraftverkene bare benyttes dersom det oppstår en svært anstrengt kraftsituasjon (SAKS). SAKS foreligger dersom sannsynligheten for strømrasjonering, som en veiledende grenseverdi, må vurderes å være høyere enn 50 prosent.

Den 1.3.2010 søkte Statnett om å få kunne ta i bruk reservekraftverkene dersom det inntraff driftsforstyrrelser i Midt-Norge vinteren/våren 2010. Ved kongelig resolusjon av 26.3.2010 fikk Statnett midlertidig utvidet utslippstillatelse frem til 31.5.2010.

Det foreligger ikke en SAKS i Midt-Norge i dag. Kraftsituasjonen er imidlertid slik at dersom det inntreffer driftsforstyrrelser i Midt-Norge, vil konsekvensene kunne bli alvorlige. For å kunne håndtere slike situasjoner, ønsker Statnett å kunne ta i bruk reservekraftverkene som driftsforstyrrelsesreserve. Statnett søker med dette om dispensasjon fra konsesjonsvilkåret om at kraftverkene kun kan brukes i en SAKS, på den bakgrunn og under de forutsetninger som fremgår nedenfor. Hjemmel for slik dispensasjon er energilovforskriften § 9-4. Reservekraftverkene vil da kunne sees på som et skjerpet beredskapstiltak, som vil muliggjøre at driftsforstyrrelser kan håndteres bedre og raskere. Det søkes om dispensasjon frem til linjen Ørskog – Fardal idriftsettes.

2. Begrunnelse for søknaden

I henhold til fjerde og femte ledd i forskrift om systemansvaret § 12 om vanskelige driftssituasjoner og driftsforstyrrelser, kan Statnett som systemansvarlig ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Bruk av slik effekt forutsetter imidlertid at den er tilgjengelig fra kraftverk som har adgang til å produsere, og effekten fra reservekraftverkene er derfor ikke tilgjengelig så lenge det kreves en Svært anstrengt kraftsituasjon (SAKS) før de kan kjøres. Dersom dispensasjon gis, vil derimot også reservekraftverkene kunne beordres kjørt for å avhjelpe en vanskelig driftssituasjon.

Midt-Norge (NO3) er et område med underskudd på energi. For kommende vinter vil underskuddet være større enn normalt. Området er avhengig av tilstrekkelig import for at markedet skal håndtere situasjonen, og ut fra dette er det viktig at importkapasiteten er så høy som mulig. Selv om importkapasiteten inn til Midt-Norge er noe forbedret i forhold til forrige vintersesong etter idriftsettelse av ny 420 kV - forbindelse fra Midt-Norge til Sverige (Nea – Järpströmmen) forutsettes det bruk av systemvern for momentan belastningsfrakobling (BFK) for å sikre maksimal kapasitet. En feil i nettet som kobler ut forbruk/belastning knyttet til slikt vern krever aktivering av ressurser i regulerkraftmarkedet (RKM) for å kunne koble inn igjen dette forbruket. Det er derfor viktig til enhver tid å ha tilstrekkelig med regulerkraftressurser i området for dette formål. I en situasjon med stadig lavere magasinnivå vil konsekvensen også være redusert tilbud i regulerkraftmarkedet.

Statnett har i henhold til gjeldende regelverk, og da særlig forskrift om beredskap i kraftforsyningen, et ansvar for å være i stand til å gjenopprette drift i tilfelle av utfall. Vanskelige driftssituasjoner kan oppstå momentant og kan føre til at større områder blir særlig sårbare. Statnett vurderer utfall av noe varighet i et større område som sterkt uønsket, særlig når en har muligheter til å forsikre seg mot dette. Økt beredskap for reservekraftverkene og bruk av disse vil kunne redusere risikoen for manuell utkobling av forbruk ved en vanskelig driftssituasjon.

3. Anvendelse av reservekraftverkene som driftsforstyrrelsesreserve

Varigheten av et utfall vil bl.a. bero på hvilken komponent som rammes. Utfall i 420-/300 kV nettet har størst betydning for importkapasiteten til Midt-Norge. Statnett ønsker i slike tilfeller å kunne starte reservekraftverkene dersom ordinære virkemidler ikke er tilstrekkelig for å sikre forsyningen av kundene i området. Oppstartstiden for reservekraftverket på Nyhamna vil i perioden med økt beredskap være ca 4 timer. For Tjeldbergodden vil det trolig være mulig å oppnå en oppstartstid på ca 72 timer. Tilgjengeligheten på gass er avgjørende for oppstartstiden på Tjeldbergodden, og denne må avklares med Statoil. Dette betyr at for feil som varer inntil 4 timer er reservekraftverkene til liten nytte for å sikre forsyningen. Rett etter at en feil har oppstått er det imidlertid vanskelig å si hvor lang tid det vil ta før normal drift kan gjenopprettes. I slike situasjoner må Statnett bruke skjønn i vurderingen av om en oppstart av reservekraftverkene vil avhjelpe situasjonen.

Reservekraftverkene vil ikke være til nytte ved alle typer feil som kan oppstå i Midt-Norge. Det vil derfor kunne oppstå strømrbrudd i lokale områder uten at reservekraftverkene startes. Systemansvarlig må på egen hånd kunne vurdere og avgjøre hvorvidt reservekraftverkene skal startes som driftsforstyrrelsesreserve.

Statnett søker om å kunne benytte reservekraftverkene i perioden uke 1 til 20 hvert år. I denne perioden vil da beredskapen rundt drift av reservekraftverkene opprettholdes slik at reservekraftverkene kan startes på henholdsvis ca 4 timer (Nyhamna) og 72 timer (Tjeldbergodden). Søknaden om dispensasjon er tidsbegrenset til linjen Ørskog – Fardal er idriftsatt. Etter vår oppfatning vil driftssituasjonen på det tidspunktet være så god at det vil ikke være behov for effekten fra reservekraftverkene lenger.

Statnett vektlegger at en eventuell oppstart av reservekraftverkene ikke skal påvirke prisdannelsen i elspotmarkedet. Kraftproduksjon fra reservekraftverkene vil derfor aktiveres og avregnes som en spesialregulering. Som reguleringsobjekt vil reservekraftverkene være øremerket driftsforstyrrelser og kan følgelig ikke benyttes til andre formål. Ordinære regulerkraftbud som vil kunne avhjelpe situasjonen etter en driftsforstyrrelse benyttes i prisrekkefølge og oppstart av reservekraftverk vil kun skje i situasjoner hvor dette ikke er tilstrekkelig. Eventuelle ubalanser som oppstår i driftstimen som følge av oppstart av reservekraftverk vil utreguleres ved hjelp av nedregulering av kraftproduksjon med høyest marginalkostnad, synliggjort gjennom bud i regulerkraftmarkedet. Prisingen av reserven skal gjenspeile kostnadene Statnett har knyttet til oppstart og produksjon fra reservekraftverkene. Spesialreguleringskostnader utgjør systemdriftskostnader som Statnett tar inn gjennom sin inntektsramme.

Ved testkjøring av reservekraftverkene anmeldes kraften i elspot til 0 kroner. Dette vil fortsatt være gjeldene praksis da omfanget er begrenset og kjøringen meldes til markedet i god tid i forveien. Som energireserve i forbindelse med en SAKS vil også kraften anmeldes i elspot til 0 kroner.

Reservekraftverk som driftsforstyrrelsesreserve skal brukes som et siste virkemiddel for å redusere konsekvensene av en feil og vanskelig driftssituasjon. Sannsynligheten for feil er generelt lav og sannsynligheten for at langvarige feil oppstår i situasjoner hvor andre virkemidler ikke er tilstrekkelige er enda lavere.

Selv om søknaden om dispensasjon fra konsesjonsvilkårene skulle bli innvilget, er det viktig at Statnett fremdeles har reservekraftverkene som et virkemiddel for å håndtere en SAKS på samme vilkår som før. En varig feil i 420-/300 kV nettet vil redusere importkapasiteten til Midt-Norge og dermed føre til økt kraftproduksjon fra vannkraftverk i Midt-Norge. I en slik situasjon vil magasinene kunne tappes langt raskere enn prognosene tilsier og en Svært anstrengt kraftsituasjon (SAKS) kan oppstå i løpet av kort tid. Statnett forutsetter imidlertid at søknad om å kunne starte reservekraftverkene som SAKS-tiltak i henhold til gjeldene konsesjonsvilkår vil kunne behandles raskt i en slik situasjon.

4. Regelverk og konsesjonsvilkår

I henhold til St.prp. nr. 18 (2003-04) og gjeldende konsesjoner krever oppstart av reservekraftverkene godkjenning fra NVE. Det vises til regelverket om SAKS, og det er klart forutsatt at reservekraftverkene bare kan benyttes i SAKS-tilfelle, jfr. det som er sagt ovenfor.

I denne sammenheng bør det nevnes at tilsvarende formuleringer om at reservekraftverkene kun kan brukes i tilfelle av SAKS finnes også i utslippstillatelsene for CO₂ for begge reservekraftverkene. Her er det miljøvernmyndighetene som er konsesjonsmyndighet. Bruk av reservekraftverkene ved en vanskelig driftssituasjon vil i tillegg til dispensasjon fra NVE også kreve godkjenninger og avklaringer fra forurensningsmyndighetene. Statnett vil følge dette opp med egen søknad.

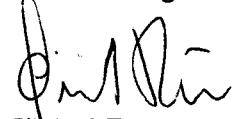
I henhold til energilovforskriften § 9-4 er det adgang til å gi dispensasjon fra vilkår i konsesjoner gitt i medhold av energiloven. Statnett ber om at denne hjemmelen blir brukt.

5. Innholdet i dispensasjonen

Statnett ber om dispensasjon i henhold til energilovforskriften § 9-4 fra vilkåret i anleggskonsesjonene for reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden om at de bare kan brukes i tilfelle SAKS, iht. følgende:

- (i) Dispensasjonen gjelder dersom det oppstår en vanskelig driftssituasjon i Midt-Norge og systemansvarlig vurderer at bruk av reservekraftverkene er nødvendig for å håndtere situasjonen.
- (ii) Dispensasjonen gjelder reservekraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden.
- (iii) Systemansvarlig kan bestemme om og når reservekraftverkene skal settes i drift, jfr. forskrift om systemansvaret i kraftsystemet § 12, fjerde og femte ledd.
- (iv) Dispensasjonen gjelder for uke 1 til 20 hvert år frem til linjen Ørskog – Fardal idriftsettes og faller da bort uten nærmere varsel.

Med vennlig hilsen

Øyvind Rue
Konserndirektør
Statnett SF

Kopi:
Klima- og forurensningsdirektoratet
Miljøverndepartementet